

עברית לבתי ספר ערביים

הבעה עברית וספרות א'

2 יחידות לימוד

ניתן להשלמה ל-4 או ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	–	חיבור <u>או</u> הבנת הנקרא	–	50 נקודות
פרק שני	–	סיפורת	–	40 נקודות
פרק שלישי	–	ספר משלי ומסכת אבות	–	<u>10 נקודות</u>
	–	סה"כ	–	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: 1. בחיבור התרכז בנושא. הימנע מהקדמות ארוכות,

מסטיות מהנושא ומחזרות על הרעיונות.

2. אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.

3. שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

שים לב:
שאלות הבחינה מתחילות בעמוד 3.

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – חיבור און הבנת הנקרא (50 נקודות)

כתוב חיבור על אחד מהנושאים 1-3 און ענה על שאלה 4.

1. מקצועות הטכנולוגיה והמדע מול מקצועות הרוח

בית הספר אָמור, בין השאר, להעניק לתלמידיו השכלה רחבה ולהקָשִיר אותם לקראת חייהם בעתיד. בתקופתנו, המאופיינת בהתפתחות מהירה של הטכנולוגיה והמדע ובשימוש נָדל במחשבים ובאינטרנט. רבים מאנשי החינוך נוטים לשים דגש על המקצועות הטכנולוגיים, ולהפחית בחשיבות של מקצועות הרוח (ספרות, לשון, היסטוריה, אמנות וכו').

כתוב חיבור, ובו תסביר מהי החשיבות של לימוד מקצועות הטכנולוגיה והמדע לעומת החשיבות של לימוד מקצועות הרוח להתפתחותו של התלמיד ולהכנתו לחיים. האם, לדעתך, בית הספר צריך להשקיע יותר, באחד משני התחומים האלה? נמק את דעתך.

2. בני נוער בגיל ההתבגרות מול המבוגרים

בגיל ההתבגרות לעתים קרובות יש התנגשות בין בני הנוער למבוגרים (למשל הורים, מורים). התנגשות זו באה לידי ביטוי באופנים שונים: בין בני הנוער למבוגרים יש ויכוחים קשים ואין הם מסכימים ביניהם בעניינים רבים, המתבגרים אינם מקבלים את סמכות המבוגרים, ועוד. יש הטוענים כי לעימותים אלה יש תפקיד חשוב בתהליך ההתבגרות.

כתוב חיבור, ובו תציג תופעה זו ותסביר את הגורמים לה. כתוב כיצד, לדעתך, בני נוער ומבוגרים יכולים להתמודד עם עימותים ביניהם כאשר הם אכן מתרחשים. תוכל להביא דוגמאות לדברך.

3. התרומה של פעילות חברתית לאיכות החיים של קשישים

"מה שנותן לחיים טעם גם מאריך אותם".

משפט זה אמר אחד הקשישים במְחָקֵר שבדק את הגורמים שעשויים לשפר את איכות החיים של קשישים העוסקים בפעילות חברתית. במחקר נמצא שפעילות חברתית מחוץ למשפחה (כמו הצטרפות למועדון לקשיש, התנדבות, טיולים) נותנת לקשישים טעם לחייהם, ואף עשויה להגן עליהם מהיךְדרות בבריאות הגוף והנפש.

כתוב חיבור, ובו תתאר את המעורבות של קשישים בְיִישוּבך בפעילות חברתית מסוג זה. פְּרט את היתרונות של פעילות זו, והסבר איך היא משפיעה על הקשיש, על בני משפחתו ועל החברה בכלל.

שים לב: אם לא כתבת חיבור על אחד מהנושאים 1-3, ענה על שאלה 4.

4. קרא את הקטע שלפניך, וענה על הסעיפים א-ה שאחריו.

למה זה קורה?

משחקי כדורגל מושכים אליהם המוני בני אדם ומספקים להם הרבה עניין והנאה. אך לעתים משחק כדורגל מסתיים בהשתוללות של אוהדים, שעלולה להגיע לידי אלימות קשה כלפי אנשים ורכוש. השתוללויות כאלה מרחיקות מן המשחקים חובבי ספורט רבים, משום שהן פוגעות בתחושת הביטחון האישי שלהם.

5 נשאלת השאלה: מה גורם לאנשים, שִׁבְחֵי הַיּוֹם-יּוֹם הם אזרחים שְׁלוֹמִים וישרים, לאבד את האנושיות שלהם ולסַכֵּן בהתנהגותם את עצמם ואת האחרים?

אחד הגורמים המרכזיים להתפרצויות במשחקי כדורגל הוא הגורם הפסיכולוגי. הצופים במשחק מעורבים רגשית במה שקורה על המגרש. הם רואים את תוצאת המשחק כהצלחה אישית שלהם או ככישלון אישי שלהם. לכן לתוצאת המשחק יש משמעות רבה עבורם.

10 גורם נוסף קשור לשכיחות של הקבוצה למקום שבו היא צומחת ואותו היא מייצגת. האוהדים מזדהים עם הקבוצה. ניצחון הקבוצה מחזק אצלם את גאונת המקום, ונותן להם הרגשה שגם הם, כמו השחקנים, מוכשרים ומוצלחים.

15 לגורמים אלה יש להוסיף את האווירה הנוצרת במפגש בין המוני בני אדם. האוהד נסחף בקמון. בתוך הקהל הרב הוא אחד מכולם, ומרגיש שהוא יכול להרשות לעצמו התנהגות חסרת אחריות, אשר בזמן אחר ובמקום אחר היה חֵשׁ צורך לרסן אותה. לפעמים, בגלל הלחץ החברתי שיוצר ההמון, אנשים מאבדים את היכולת שלהם לשפוט את מעשיהם ומעשי האחרים, ואינם יכולים להתנהג אחרת מהתנהגות הכלל.

20 כך קרה לאחרונה במשחק גמר אליפות המדינה בכדורגל. אֶלְפִים מאוהדי אחת הקבוצות החלו לפרוץ למגרש, ובדרכם דחפו עשרות מחבריהם אל הגדרות המפרידות בין היציע ובין המגרש ומָחְצו אותם.

25 האם יש מה לעשות נגד המון, המסתער על המגרש ומוחץ בדרכו בני אדם בלי כל הבחנה? הניסיון ממשחקי כדורגל באירופה מוכיח שאפשר להתמודד עם בעיה זו, ואפילו בהצלחה. בשני אירועים מְזַעְזְעִים, אחד בבלגיה ואחד באנגליה, מתו בהתפרעויות במגרשי כדורגל כמאה ושלושים אוהדים. לאחר שהאירועים נחקרו ונבדקו, ולאחר שהופקו לקחים, חל שינוי עצום בהתנהגות האוהדים במגרשים ובשמירת החוק והסדר בהם. היום מגרשי הכדורגל באירופה הם מקום בטוח ונעים לבילוי משפחתי. לעומת זאת יש מדינות בעולם שעדיין מתרחשים בהם אסונות המוריס במשחקים כאלה.

30 גם בישראל צריכים להתמודד עם הבעיה. נוכל ללמוד מן הלקחים שנלמדו באירופה, ולישם חלק מהפתרונות אצלנו בארץ. אפשר למשל להשתמש באמצעים טכנולוגיים משוכללים כדי למצוא מתפרעים בקהל, ואפשר להטיל קנסות גדולים על קבוצה שאוהדיה התפרעו. כך נוכל לפעול כדי שגם בארץ יהיה מגרש הכדורגל מקום שנעים לבוא אליו, ובמשחק עצמו תישמר הרוח הספורטיבית.

(מעובד על פי המילה האחרונה, חלק א', הוצאת רכס, 2002)

ענה על כל הסעיפים א-ה, על פי הקטע (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).
שים לב: העתקה של משפטים מיותרים תגרום להפחתת נקודות.

- א. פֶּרֶט שני גורמים שיכולים להסביר את ההתנהגות הפרועה של אוהדים במשחקי כדורגל.
כתוב כל גורם בנפרד. (10 נקודות)
- ב. תאר מהו המצב כיום במגרשי הכדורגל באירופה, והסבר מה הוביל לשינוי. (8 נקודות)
- ג. כתוב במילים שלך כיצד המחבר ממליץ להתמודד עם הבעיה שבה הקטע עוסק.
(7 נקודות)
- ד. הסבר את המילים ואת הביטויים שלפניך בעברית או בערבית, על פי מקומם בקטע:
(5 נקודות)
—	לְרַסֵן	(שורה 15)
—	מְחַצו	(שורה 20)
—	בלי כל הֶבְחָנָה	(שורה 21)
—	מְזַעְזְעִים	(שורה 23)
—	היפקו לְקַחִים	(שורה 24)
- ה. משחקי תחרות מסוגים שונים נותנים לאנשים רבים הנאה ועניין, ויש גם כאלה שמוצאים בהם עָרָךְ חינוכי, אבל לעתים עלול להיות בהם גם נזק.
כתוב פסקה בהיקף של 10-12 שורות. בכתבתך תאר משחק תחרות אחד, הסבר מה הוא תורם למשתתפים או לצופים בו, וציין אם הוא גם עלול להזיק.
(תוכל לתאר תחרויות יָדַע, תחרויות זמר, תחרויות יופי, תחרויות ספורט או משחקי תחרות בין ילדים.) (20 נקודות)

פרק שני – סיפורת (40 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 5-6.

5. קרא את הקטע שלפניך, הלקוח מהסיפור **שלום בית** מאת י"ל פרץ, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

חיים הוא סָבֵל. כאשר עובר חיים ברחוב עם ארון על הגב, אין רואים אותו כלל; נדמה שהארון מתקדם בעצמו. אבל חיים נושם בכבוד, וזאת שומעים למרחוק. אך הנה הביא חיים את המִשָּׂא למקום שנקבע וקיבל את הכסף שהבטיחו לו. הוא ממחר אל הבאר לשתות מים קרים, ומשם – הוא רץ הביתה. והנה הוא עומד בחצר שלו ומרים את ראשו למעלה למעלה. והוא קורא:

– חנה!

בפינת הגג נפתח חלון קטן ובחלון – ראש אישה, ראש קטן ועליו מְטַפֶּחֶת לבנה. האישה קוראת מיד:

– חיים?!

הזוג מביט זה אל זו ברצון ובנחת.

[...]

ענה על שלושת הסעיפים א-ג (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

א. תאר את מערכת היחסים בין חיים לאשתו. כיצד חיים מבטא את יחסו כלפי אשתו, וכיצד

חנה מבטאת את יחסה כלפי בעלה? (16 נקודות)

ב. מה פירוש הביטוי "שלום בית"? הֲרָאָה כיצד הכותרת "שלום בית" באה לידי ביטוי בסיפור

על רקע המצב הכלכלי של המשפחה. (14 נקודות)

ג. בסיפור יש כמה מאפיינים של הסיפור העממי.

ציין שני מאפיינים כאלה, והדגים אותם מהסיפור. (10 נקודות)

6. קרא את הקטע שלפניך, הלקוח מהסיפור **כהרף עין** מאת יהודה בורלא, וענה על הסעיפים א-ג שאחריו.

[...]

באחד הימים קמה לפתע פתאום מהומה גדולה בדומיית ביתה של לינדה, כבעת תקום פתאום רוח סערה בלי דעת מאין בואה.

על מפתן ביתה עמד אחד בבוקר שֶׁמֶשׁ בית הדין והזמינה לבוא עמו לבית הדין. תמוהה ונדמהת מפני סתמיות ההזמנה, כלפני גורל סתום כמוות, שאלה את הַשֶּׁמֶשׁ: האין טעות עמך, אחא? האותי, לינדה קמחי, יזמינו לבית הדין? ברור, ברור, אחות; אין טעות עמי.

[...]

ענה על שלושת הסעיפים א-ג (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

א. הקטע שקראת הוא נקודת מִפְּנֵה בהשתלשלות הסיפור (העלילה).

(1) הסבר מהו המִפְּנֵה שחל בסיפור (בעלילה). (8 נקודות)

(2) הבא מהקטע שקראת שלושה ביטויים (או מילים) שמראים שהקטע הזה הוא אכן נקודת מפנה בסיפור. (6 נקודות)

ב. תאר את הדמות של לינדה. הסבר כיצד הניגוד בין החולשה שלה ובין החוזק שלה בא לידי ביטוי בדמותה ובהתנהגותה. (14 נקודות)

ג. מה פירוש הביטוי "כהרף עין"? הסבר את הקשר בין הכותרת "כהרף עין" ובין הסיפור לכלל אורכו. בסס את דבריך גם על סיום הסיפור. (12 נקודות)

פרק שלישי – ספר משלי ומסכת אבות (10 נקודות)

ענה על שאלה 7.

7. לפניך שתי קבוצות: קבוצה I – משלים, קבוצה II – משניות. קרא את המשלים ואת המשניות, וענה על הסעיפים א-ב שאחריהם.

קבוצה I

(1) משלי, פרק י"ב, פסוק י"א

« עֲבַד אֲדָמָתוֹ יִשְׁבַּע לֶחֶם וּמְרֹדָף רִיקִים חִסֵּר לֵב:

(2) משלי, פרק כ', פסוק ד'

ד' מִחֹרֶף עֲצֵל לֹא יִחְרַשׁ יִשְׁאֵל בְּקֶצֶר וְאֵין: קרי: וְשָׁאֵל

קבוצה II

(3) מסכת אבות, פרק א', משנה ט"ו

שְׁמַאי אוֹמֵר, עֲשֵׂה
תּוֹרַתְךָ קְבַע. אָמֹר מְעַט וַעֲשֵׂה
הֲרַבָּה, וְהָיִי מְקַבֵּל אֶת-כָּל-הָאָדָם
בְּסֶבֶר פָּנִים יְפוֹת:

(4) מסכת אבות, פרק ב', משנה י"ב

רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, יְהִי מָמוֹן חֲבֵרְךָ
חָבִיב עֲצִיף כְּשֶׁלֶךְ. וְהִתְקַן עֲצָמְךָ
לְדָמוֹד תּוֹרָה, שְׂאִינָה יִרְשָׁה-לְךָ.
וְכָל-מַעֲשֵׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמַיִם:

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 5 נקודות).

- א. בחר באחד מהמשלים והמשניות (1)-(4), והסבר במילים שלך את התוכן של המשל או של המשנה שבחרת.
- ב. בחר באחת מהקבוצות I או II. ציין מהו הנושא המשותף בקבוצה זו.

בהצלחה!